

Kettészakadóban a társadalom

● Pécs (MTI)

A magyar társadalom informatikai értelemben is kettészakadóban van, s ennek megelőzése az információs társadalom kihívásai elé állított könyvtáraknak is alapvető feladata – hangsúlyozták a Pécsen rendezett kétnapos dél-dunántúli könyvtár-informatikai konferencián. Könyvtárainknak a harmadik évezred küszöbén a változó környezet változó szükségleteit kielégítő szolgáltatásokat kell nyújtaniuk, de ehhez országos informatikai stratégiára is szükség lenne – hangzott a bevezető előadásában Dobay Péter, a házigazda tudományos tanácsadója. A konferencia résztvevői megismerkedtek a JPTE központi könyvtárának legújabb integrált, számítógépes nyilvántartási rendszerével és tapasztalatot cseréltek a dél-dunántúli könyvtárakban lezajlott könyvtári automatizálás legfrissebb eredményeiről.

szupersztrádként emlegetett Internet nem csodaszor, mert azon – a szerkesztési és tartalmi felelősségi rendszer hiánya miatt – rengeteg „információs szemét” is található. A tanácskozáson hangsúlyozták, hogy a hazai könyvtárakat olyan informatikai rendszerbe kellene illeszteni, mely lehetővé tenné eltérő technikai szintjeik, az egymástól eltérő eddigi fejlesztések közötti különbségek, valamint a párhuzamosságok áthidalását, illetve megszüntetését is. A könyvtár-informatikai konferencia résztvevői megismerkedtek a JPTE központi könyvtárának legújabb integrált, számítógépes nyilvántartási rendszerével és tapasztalatot cseréltek a dél-dunántúli könyvtárakban lezajlott könyvtári automatizálás legfrissebb eredményeiről.

● A legkisebbek

Szinten tartani

A legkisebb könyvtárakkal rendelkező két szegedi intézmény a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Kara, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Konzervatóriuma. Az előbbi intézmény könyvtárában a rendszerváltás nem hozott lényeges változásokat. A konzervatórium – egyebek mellett – azért van nehezen helyzetben, mert jelentősen, több ezer forinttal növekedtek az utóbbi években.

Az Élelmiszeripari Főiskolai Kar könyvtárának vezetője, Gubán Sándorné nem lát lényeges különbséget a könyvtár rendszerváltás előtti és utáni helyzete között: mindkét időszakban nehéz körülmények uralkodtak.

Az eltérés legfeljebb annyi, hogy most az egyetemi költségvetésen kívül más forrásokhoz is hozzá lehet jutni. Keresik a pályázati lehetőségeket, bár az anyagi erejükből egyelőre csupán a szinten tartásra futja. Hiába van ugyanis többféle forrás, ha például a folyóiratok ára néhány év alatt akár több tíz százalékkal is emelkedhet. A művelődési minisztérium két évvel ezelőtt indult könyvtártámogatási pályázatának idejében fordulójában a főiskola könyvtára 300 ezer forintot nyert. A könyvtárvezető szerint ez kevés, és azzal sem ért egyet, hogy a támogatást a hallgatók létszáma alapján osztják szét.

Mint mondja, az élelmiszeripari szakkönyvek és folyóiratok jóval drágábbak, mint például a bölcsész képzéshez szükséges kiadványok. A könyvtárvezető úgy véli, az elmúlt három év a pályázás szempontjából sikeres volt. Aggodalmát fejezte ki viszont amiatt, hogy az idén megjelent kiadások nagy része kizárja a főiskolai könyvtárak többségét. A SZÉF könyvtárába mintegy 150 féle magyar és külföldi folyóirat jár, amelyek beszerzési költsége tavaly több mint 1 millió 600 ezer forint volt. Ugyanebben az időszakban körülbelül 520 ezer forintot költöttek könyvekre.

Néhány évvel ezelőtt az állománygyarapítást kedvezően befolyásolta a köte-

les példány szolgáltatás, amelyek egy része manapság nem érkezik meg, mivel előfordul, hogy a kis magánkiadók nem veszik figyelembe a rendeleteket. A szakirodalmat elsősorban az oktatók használják, akik kutató munkát is folytatnak. A tankönyvként előírt kiadványokból igyekeznek legalább 10-15 példányt beszerezni, hogy a hallgatók helyben jussanak hozzá azokhoz. A látogatók böngészhetnek a világ legnagyobb élelmiszeripari adatbázisában, amely interneten is elérhető. A könyvtár saját hálózatán az 1995-től beszerzett összes könyv megtalálható, és az adatbázist visszamenőleg is kiértékelik.

A konzervatórium könyvtára azzal a céllal jött létre, hogy az órák közötti szünetekben a diákok zenét hallgassanak és olvassanak – mondja Tóth Ferencné könyvtárvezető. A hallgatók kölcsönözhetnek is zenei témájú könyveket és kottákat, továbbá egy-egy személy részére elkülönített helyeken lemezeket hallgathatnak, sőt azokat saját használatra átmásolhatják kazettára. A könyvtárban több mint 1700 könyv, csaknem 8000 kotta, 14 féle folyóirat, köh. 1500 hagyományos hangmez és 200 CD található. Ez utóbbiakat a Nemzeti Zenealapítvány Orfeusz programjának pályázatán nyerték. A kottákat és lemezeket mindig is nehezen szerezték be, különösen az utóbbi években.

Ennek az az oka, hogy a kottákhoz ma jóval magasabb áron lehet hozzájutni. Egy-egy példány 2000-4000 forint közötti összegbe kerül, a kamarazenei kották azonban még ennél is drágábbak. Ezért szigorították a kölcsönzés feltételeit: a műveket ma már rövidebb időre adják ki.

A konzervatórium könyvtára – akárcsak a többi intézményé – pályázatokon is gyarapítja állományát. Jelenleg a beiratkozottak száma háromszáz, a könyvtárban naponta mintegy százán fordulnak meg. A diákok és a tanárok igényeinek kielégítése érdekében a könyvtár kapcsolatban áll a színházzal, a tanárképző főiskola zene tanszékével, valamint a Somogyi-könyvtárral, és egymástól vesznek kölcsön könyveket, kottákat, lemezeket.

UNIVERSITAS

Bővülnek a szolgáltatások

Az Élelmiszeripari Főiskolai Kar könyvtárának olvasóterme. (Fotó: Karnok Csaba)

A felsőoktatásban a hallgatókért kialakult versenyben a diákok azt is figyelembe veszik a választásnál, hogy az intézmények milyen könyvtári lehetőséget tudnak biztosítani a számukra. Kérjük, hogy a szegedi egyetem és főiskolák könyvtárainak helyzetét térképezzük fel.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtári struktúrája széttagolt, mivel az elődök az egyes tanszékeken alakítottak ki könyvtárakat. A főiskola tanszékei a város különböző pontjain helyezkednek el. Ennek ellenére jól működő könyvtári hálózat alakult ki. A Hattyas soron lévő központi könyvtár gyarapítja az állományt, és annak egy részét kiadja a tanszékeknek. *Katona Imréné*, a központi könyvtár vezetője úgy véli, a tanszékek átköltöztetése után valószínűleg három könyvtári egység jön létre: a Hattyas sori, a Boldogasszony és a Szilléri sugárúti épületekben. *Katona Imréné* szerint a könyvtáraknak a minél színvonalasabb és szélesebb körű szolgáltatásokra kell törekedniük, mert a hallgatók is ezt igénylik. A tavalyi év elejétől a szegedi felsőoktatási intézmények könyvtárainak egysége szoftver működik, amely nyilvántartja az azóta megjelent dokumentumokat. Nehézséget okoz azonban a korábbi állomány

számítógépes feldolgozása. A főiskola internetes honlapján a világ bármely részén elolvashatják a könyvtárról szóló információkat. A beszerzésnek több forrása van: az intézmény költségvetésének egy része, minisztériumi támogatás, pályázatok, ajándék és csere. A pályázatokon nyert pénzzel a könyvtár jelenleg mértékben kiegészíti a költségvetési keretét. A Soros-alapítvány pályázata nyomán a főiskola könyvtára regionális szerepet vállalt a környezeti nevelésbe: ezer kötetes gyűjteményből megfelelő szakirodalmat látja el a dél-alföldi általános iskolákat. A központi könyvtár munkatársai nem egyedül döntenek arról, hogy mely könyveket kell feltétlenül beszerezni, figyelembe veszik a tanszékek igényeit. Az oktatók a könyvtárellátó vállalat jegyzékéből, a kiadók katalógusaiból és személyesen is tájékozódnak a széles könyvpiac ajánlatairól.

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem központi könyvtára másképpen működik, mint a többi intézményé – mondja *Marton János* könyvtárigazgató. A diákok ritkán járnak oda, szinte mindent a kezükbe adnak, amire orvosokká válásukhoz szükség van. Az oktatás nem igazán neveli a szakirodalmat használatára a tanulókat. Az igazgató szerint az orvosegyetem szakirodalmával való ellátottsága jobb, mint a tudomány-

egyetemé. A naprakész tájékozódást biztosító folyóiratok közül egyesek évi előfizetési költsége meghaladja a kétféle forintot. Tavaly ilyen kiadványokra 118 milliót költöttek. *Marton János* szerint így is a legfontosabb irodalomnak csupán negyven százaléka található meg náluk. Egy-egy szakterületen ugyanis száznál is több folyóirat jelenhet meg. A SZOTE központi könyvtárban összesen mintegy nyolcszáz féle folyóirat olvasható. Könyvből tavaly mintegy nyolcszázat rendeltek, 6,2 millió forintért. Az azelőtti évekhez képest költséges felére esett vissza a beszerzett könyvek mennyisége. A folyóiratokkal szemben a könyvek esetében a központi könyvtár pusztán a beszerzés lebonyolítását végzi, az intézetek és a tanszékek határozzák meg, hogy miből mennyit vegyenek. A beszerzésre fordított minisztériumi támogatás létszámárányos elosztása – a könyvtárigazgató szerint – olyan helyzetet teremthet, hogy egy nagyobb főiskola ugyanannyit kap, mint egy orvosegyetem, amelynek viszont jóval költségesebb kiadványokat kell megvásárolnia.

A József Attila Tudományegyetem központi könyvtára kezdettől universitas-könyvtárként működött, vagyis több intézmény hallgatói látogatják. Sőt – mint a legtöbb egyetemi könyvtár – a város polgárai is használ-

hatják. Az 1920-as évektől napjainkig az olvasóter duplájára növekedett, miközben a napi forgalom hússzor akkora, mint hetven évvel ezelőtt volt. Nemrégiben az 1400-at is meghaladta az egy nap odalátogatók száma. A könyvtár helyhiánnyal küszködik. *Máder Béla* igazgató szerint a modern könyvtárakban az olvasók maguk veszik le a polcra a szükséges irodalmat, náluk azonban az állomány csak csupán öt százaléka található az olvasóterekben. A többi raktárakban őrzik, egy részük a város más pontjain, helyenként nedves pincékben. A látogatók számítógépen kereshetik meg az olvasnivalót, sőt akár a világ leg híresebb könyvtáraiban is böngészhetnek. A könyvtár jelenlegi arculata 1994-re alakult ki, miután PHARE-szereplésű kicserélték a 40-60 éves bútorokat és padlózatot. A FEFA pályázatán nyert pénzből pedig megteremtették a szegedi intézmények egységes könyvtári rendszerét. A JATE könyvtára évente mintegy 60 millió forintot fordít beszerzésre, fele-fele arányban költenek folyóiratokra és könyvekre. Egy évben átlagosan 10-12 ezer új kötetet helyeznek a polcokra, ám ezek egy része a tanszékekhez kerül. Folyóiratokból 1500-1600 féle található meg, jelentős részben magyar, és csak néhány száz külföldi.

Hegedűs Szabolcs

Közygylés az Akadémián

● Budapest (MTI)

Csendes napi munka jellemelte az eltelt fél évet, az elmúlt esztendőben elhatározott reformprogram megvalósításával foglalkoztunk. Többek között e konszolidációs tevékenységről adunk számot a hétfőn kezdődött közgyűlésen – jelentette be Glatz Ferenc, az MTA elnöke az Akadémia székházában tartott sajtótájékoztatón.

A tudós testület vezetői a közgyűlésen beszámoltak közelmúltban meghirdetett ösztöndíjakról, a különböző testületek működéséről, valamint az intézethálózat átalakításának üteméről és gazdálkodásukról is. A közgyűlés tagválasztó ülésnek számít: 36 rendes, 34 levelező, 38 külső (külföldön élő, magukat magyarnak valló tudós) és 36 tiszteletbeli (külföldi állampolgárságú, kiemelkedő eredményt elérő tudós) tagot választott az akadémikusok gyűlése – mondta Vizi E. Szilveszter, az MTA alelnöke a sajtótájékoztatón.

Ugyancsak tegnap adták át az akadémiai aranyérmeket, a doktori okleveleket, az akadémiai és az újságíró díjakat is. Idén az 1848-as forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára emlékezett a közgyűlés ünnepi tudományos előadásra. Az Akadémia, mint a reformkor egyik vívmánya, ezzel kívánta tisztelni alapítói előtt. Glatz Ferenc megemlékezése után Kosáry Domokos akadémikus tartott tudományos előadást.

A második napon, ma kapnak tájékoztatást a köztestület tagjai az Akadémiai Könyvtár helyzetéről, a jövő évi költségvetés irányelveiről, majd a főtűtkár és az elnök válaszol a hozzászólásokra.

Agrárkutatói együttműködés

● Budapest (MTI)

A Földművelésügyi Minisztériumban tudományos együttműködési megállapodást írtak alá arról, hogy a következő bő egy évben a Minisztérium 20 millió forintos támogatást nyújt a Magyar Tudományos Akadémia agrárkutatói finanszírozásához.

Nagy Frigyes földművelésügyi miniszter és Glatz Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke újságírók előtt írták alá a megállapodást, mely 1999. május 31-i hatállyal azért jött létre, hogy konkrétan is segítse a mező- és élelmiszer-gazdaság tudományos fejlesztését, és a tudományos ismeretek gyakorlati alkalmazását.

A szerződő felek megállapodtak, hogy az MTA szakmai segítséget nyújt az agrárgazdaság EU-csatlakozási, felkészülési és alkalmazkodási stratégiájának kidolgozásában.

Szegedi olvasótermek – számokban

● Munkatársunktól

A szegedi felsőoktatási intézmények jelenlegi teljes könyvtári kapacitása mindössze a hallgatók 3,8 százalékának biztosít helyet, miközben a nemzetközi követelmények 7-10 százalék körüliek. A táblázat utolsó sorából a hetenkénti könyvtári kapacitást lehet kiolvasni. A JGYTF-nél a teljes alapterületre vonatkozóan azért nem releváns az adat, mert a könyvtári felszerelés különböző helyeken található.

	JATE	SZOTE	JGYTF	KÉEE SZÉF	LFZF	Összesen	Új könyvtár
Teljes alapterület (m ³)	2 200	500	nem releváns	290	44	3 034	13 900
Olvasóterem (m ³)	530	180	231	101	–	1042	5273
Kötetszám (kb)	1 000 000	110 117	280 000	43 659	11 250	1 455 000	2 700 000
Olvasótermi férőhely (fő)	310	89	60	38	12	509	1 000
Nyitvatartás (től-ig)	8.00–20.00	9.00–19.00	8.00–16.00	9.00–16.30	9.00–18.00	–	8.00–20.00
Olvasóterem férőhely/hét (férőhely x heti nyitvatartási óra)	18 600	5 340	3 000	1 425	540	28 905	84 000

H. Sz.